

הגזול ומאכיל פרק עשירי בבא קמא

ק"ב.

עין משפט נר מצוה

א מ"י פ"ד מהלכות
מלוה וזה הלכה ד' סמך
עשין קלג טו"ש"י י"ד סימן
קס"א סעף י'
ב ח ב ד טו"ש"י ח"מ
סימן שס"א סעף י'
ג ה ו מ"י פ"א מהל'
שאלה ופקדון הלכה ה'
סמך עשין ז' טו"ש"י ח"מ
סימן שס"א סעף א' וסעף
ג י"ב חלפס כחן וצ"מ
פ"ח דף קכ"א:
י ד ח מ"י שם עשין כ"מ
טו"ש"י ס' סעף ד':
יא ט מ"י פ"ג מהל'
גביה ה' א טו"ש"י
ח"מ סימן שס"א:
יב י מ"י שם הלכה ד':
יג ב ל מ"י פ"ב מהל'
מלוה וזה הלכה ז' סמך
עשין קלג טו"ש"י ח"מ סימן
קס"א סעף י':

מוסף רש"י

הניח להן אביהן מעות
של רבית כ"י אין
לחייבן להחזיר. דמצינן
והי"ב את הגזילה אשר גזל
והניח לה גזל מרד, דקניניה
בשטין שרש וקפדן שרש
יושב כרשות לוקח דמי
לעיל (דף כד).
בה י מ"י שאלה.
כל ימי מנחם ששאלה
אליהן כל העולם (בבבבב)
דמ"ה א"י חייבין
באונסיה. דלמיה לאו
שאלין וניחו עלה (שם).
דמי בשר בוול.
זוהו חשבוני בלעגה דנקי,
מקבלין אחריו כפקדן מי
שמת (כ"ב קמו). והעור
יחזירו לעולם (בבבבב)
אחריות נכסים.
קרקעות (שם). איכא
דמתני לה ארישא.
למ"ה א"י חייבין
אחריות נכסים חייבין
לשם ואחריות דחייבין
לחזקתן דלשטנא דחייבין
לחזקתן חמישים משעת
שאלה (שם). ואיכא
דמתני לה אסיפא.
היכא דעבדוהו חס הניח
למ"ה א"י חייבין נכסים
משלמין תשלומי מעליה
ולא גזל, דלמיה לאו
לחזקתן (שם). כל שבין
אסיפא. משטמיה ואלתו
(שם). ופליגא דרב פפא.
לחזקתן (לוקח) היכא שעתא
דמנו לה אונסין הוא
דלמיה חזקת עליה ולא
משעת שאלה (שם). אבל
ארישא לא. אם מתה לא
מחייבין לשלומי ולא אחריות
אשטמיה נכסי דלחזקתן
משעת שאלה (שם). והיינו
דרב פפא. דלמיה לא
לחזקתן משעת שאלה רמו
עליה תשלומין אלא משעת
אונסין ואיך והיכא שעתא
למיה לשאל דלחייב (שם).
היתה פרה שאולה לו
וטבחה בשבת פטור.
דהיא שעתא דקא טמא
לה גזל לא ממנה ומיתה
וממנו כחל. ולא
גרסין שא"ל חייבין חזקת
טובה ואין מחירה, דגבי
שאל לא שייך לא כפל ולא
לחזקתה, שהרי חייב
קצקן לשלם אפילו טוען
טענה נגד ואין קנס אלא
או בנגד או בשומר חס
השומר עצמו טוען טענה
נגד שאמר נגבה (שם).

אע"פ שהן יודעין שהם של רבית בו, וא"ת והיכי מדקדק
מינה דכרשות לוקח דמי דלפילו לאו כרשות לוקח דמי
א"ש דפטורין כיון דמדעת נתן לו ליתנהו גביה צמורת גזילה אלא
צמורת הלואה או ולכן אין חייבין להחזיר דמלוה על פה אינו גובה מן
היורשין וי"ל דלע"ג דמדעת נתנם
HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לפני יאוש רב אדא בר אבהו מתני להא
דרכי בר חמא אהא א"ה הניח להן אביהן
מעות של רבית אע"פ שיודעין שהן של
רבית אין חייבין להחזיר אמר רמי בר
חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח
דמי רבא אמר לעולם אימא לך רשות יורש
לאו כרשות לוקח דמי ושאיני הכא דאמר
קרא יאל תקח מאתו נשך ותרבית אהדר
ליה כי היכי דנחי בהדך לדידיה קא מוהר
ליה רחמנא לבריה לא מוהר ליה רחמנא
מאן דמתני לה אברייא כ"ש אמתניתין
רמי בר חמא כרבא מתני לה ת"ר הגזול
ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הגזיל
לפניהם גדולים חייבין לשלם קטנים פטורין
מלשלם ואם אמרו גדולים אין אנו יודעין
חשבונו שחשב אבינו עמך פטורין משום
דאמרי אין אנו יודעין פטורים אמר רבא הכי
קאמר ג' גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונו
שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא
מידי פטורין תניא אידך הגזול ומאכיל ב' בניו
פטורין מלשלם הגזיל לפניהם ואכלום ב' בן
גדולים בין קטנים חייבין קטנים מי מחייבין
לא יהא אלא דאזיק אזוקי א"ר פפא יהכי
קאמר הגזיל לפניהם ועדיין לא אכלום בין
גדולים בין קטנים חייבין א"ר רבא ה"ה הניח
להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה

וְלֹא פֶשׁ לָךְ גְּבִיָּה וְלֹא מִיָּדִי פְטוּרִין. מנו שחיו יכולין
לומר החזרנו לך א"ר כגון שאין עדי
גזילה אלא הודאת הגזיל נצטרך
קטנים והא אמר קטנים פטורים.
ל"ג דהא לאו קושא היא
דהיא דלעיל כסומכוס והך כרצנן
דפירש כקונטרס אלא ה"ג כלל
הספרים ואכילת קטן מיד משאל
אית ציה לא יהא אלא מזיק ומנן
חש"ו פגיעתן רעה כו' וה"ה ה"מ
למפקד מאכילת גדולים אלא חייבין
כי אכלו לרד חסדא לאחר יאוש ולרמי
בר חמא לפני יאוש אע"ג דמי גזילה
קיימת חייבין כי אכלו פטורים דפ"ל
אלא פירך טפי להדיא אקטנים
ולכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן
אחריות נכסים ולהכי א"ש הא
דגדולים חייבין לשלם אכל קטנים
קסא דמ"מ יש לפטור מטעם דלין
מקבלין עדות אלא צפני צעל דין
דהא לא פטורים מהאי טעמא אלא
לסומכוס ולא לרצנן:
אל

כל ימי שאלתה ימתה אין חייבין באונסיה יכסבורים של אביהם היא
וטבחה ואכלוה משלמין דמי בשר בוול הניח להם אביהם אחריות נכסים
חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה אסיפא מאן
דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא
אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא דה"ה היתה פרה גנובה לו וטבחה
בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה
שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ת"ר
והשיב את הגזילה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל יחזיר בעין שגול מכאן אמרו
הגזול ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הגזיל לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין
משום סומכוס אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין בר חמא דרבי ירמיה טרק
גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין אמר בשל הוא תובע
א"ל והא מייחיתא סהרי דאחזקי ביה בחיי דאביו א"ל וכי מקבלין עדים

פפא דלמיה לקמן לא רמי חיוב אונסין אשאל עד שעה שחיתא: ואיכא דמסני לה אסיפא. טבחה ואכלוה משלמים דמי בשר בוול
ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פריעון שלם דהוה אינהו צמקוס אביוהו והואיל והן אכלוה משלמין: אצל ארישא. דמתה דכרעה
לא דלא אחרין אשטמיה נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אשטמיה ליתיה לשואל והני לא קבול
עליהו מדי: והיינו דרב פפא דאמר היספ פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת וטבחה בשבת חייב אף בתשלומין ארבעה
וחמשה שהרי נתחייב בקרן קודם שיצא לידי איסור סקילה ואף על גב דקנסא לא אחי עליה עד שעת לא פטרינא ליה מקנסא משום
חיוב מיתה דלמיה באלו נערוהו (כמכות דף לז): קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמקטיל משלם: היספ פרה שאולה לו וטבחה
בשבת פטור. מן הכל דלא אחרין משעת שאלה מחייב ליה אקרנא וקמה דרשומיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא
דגזילה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ונפטור מן הקרן משום דקס ליה דכרעה מיינה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה
וחמשה אלא בגנב עצמו שגנב מציב בעלים או בשומר חס הכא לפטור עצמו בטענת גניבה א"ל אצל שואל ונושא שכן ושוכר שאין
יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל דלמיה צמקוס דוכתי לא אם אמרת בשומר חס שכן משלם תשלומי כפל תאמר בש"ס כו':
שאם אין גניבה אין טביחה ואין מיתה לא גרס ליה. אלא שמעין כחן וצמכות (לז): וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר פטור
מן הקרן משום דקס ליה דכרעה מיינה אין טביחה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פטורוהו הכא דליכא קרן
פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוה להו ג' ללא וד' לבקר. ולא היה לי לב להביא
את מושל שטעם זה אין צריך לכאן שהרי אין קנס בשואל הטובה ואפילו אחרין כרז פפא דעד השתא קס דרשומיה דמיה אפילו
הכי גזל נעשה עליה ולא גנב שאין דין גנב אלא בטוען טענה גנב והוה שומר חס. וכי גרס ליה כמכות [שס] גרסין ליה ובמלתא
י' דרבא דלמיה התם גנב וטבחה בשבת פטור שאם אין גניבה כו' דהתם בגנב עצמו קאי וליכא למיפטריה מקנסא אלא משום
האי טעמא אצל דכרז פפא ליכא למגרסא לא התם ולא הכא ואידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גבי מלתא דרבא
אגראסא נמי אגב שטפא דכרז פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: עשין שגול כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אצל אין
גזילה קיימת פטור ובדידיה ליכא לאוקמה אלא צמיו: בר חמא דרבי ירמיה. קטן הוא: טרק גלי. דלת פתוחה צבית אביו
סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רואה רבי ירמיה להחזיק צה: דאחזקי צה צהי דאביו. והיה טוען שאביו מכרה לו או נתנה לו:
אל

לפני יאוש. דשינוי רשות בלא יאוש לא קני וכי אין גזילה קיימת
שאכלוה אחר מות אביהן פטורין דלית ליה דרב חסדא: מאן דמסני
לה. להא דרמי בר חמא אברייא כ"ש אמתניתין דליכא טעמא
אחריןא למפטריה אלא האי כל כמה דלא מחסרת לה למתניתין

משמע דגזילה קיימת: מאן דמסני
לה אמתניתין אצל אברייא רמי בר
חמא. משום טעמא דקרא מתני לה
כרזא. ל"ה איכא גרסין מאן דמתני
לה אמתני כ"ש אברייא דמתניתין
איכא לאוקמה בשאכלום אצל גריייתא
קתני שידעין שהן של רבית אלא
דקיימי בעין וקתני פטורים דרשות
יורש כרשות לוקח ומאן דמתני לה
אברייא אצל אמתניתין רמי בר
חמא בשאכלום מתני לה כרזא
(ו) ורשון שמענו ועיקר: גדולים
חייבים. ורמי בר חמא מוקי לה
לפני יאוש: קטנים פטורים. דלאו
צני דינא נינהו ואע"פ דגזילה קיימת
מינה מחסרת גזייתא וסומכוס הוא
דפטר קטנים לקמן: ואין אנו יודעין
חשבונו. ושאל אבינו חישב לך
דמים: משום דאין יודעים פטורים.
בתמיה. הואיל ויודעים שבגזילה צאה
לידו דברי ושאל הוא וצרי עדיף:
לא יהא אלא דאזיק אזוקי. נכנס
לחצר דנגול והזיקו מי מחייב קטנים
לשלם והא אין תנן לעיל (דף פז).
(ג) ורש"י ד"ה מאן דמתני
וכי כרזא (ורשון שמענו
ועיקר) תא"ר וצ"ב טעמי
כיון דאכלום מאן כפי להו לשלומי:
הניח לפניהם. ועדיין לא אכלום
אפילו קטנים חייבים כיון דגזילה
קיימת דרשומיה דמיה הוא ורצנן הוא
דפליגי עליה דסומכוס ולא תקשי
אברייא דלעיל דלמיה גדולים חייבין
קטנים פטורים: אין חייבין באונסיה.
ללא קצילו עליהו נטירותא: בוול
כל זוזא שחזינא צבדכא דנקי וכן כל
היכא דמי צול בפרק מי שמת
(כ"ב דף קמו): והיינו שני שלשי דמים
וכולוה דמים לא נשלמו דלי הוו
ידעי דבעו שלומי לא הוו אכלי בשרא
והעור יחזירו כמות שואל: איכא
דמתני (ו) להא. הניח להן אביהן אחריות
נכסים חייבין: ארישא. דקאמר מתה
אין חייבין באונסיה ואם הניח להן
אביהן קרקעות חייבין לשלם
דאשטמיה נכסים מחייב דאביוהו
דקסדר רבא חיוב אונסין משעת
שאלה מוטל על השואל ופליגא דרב

פפא דלמיה לקמן לא רמי חיוב אונסין אשאל עד שעה שחיתא: ואיכא דמסני לה אסיפא. טבחה ואכלוה משלמים דמי בשר בוול
ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פריעון שלם דהוה אינהו צמקוס אביוהו והואיל והן אכלוה משלמין: אצל ארישא. דמתה דכרעה
לא דלא אחרין אשטמיה נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אשטמיה ליתיה לשואל והני לא קבול
עליהו מדי: והיינו דרב פפא דאמר היספ פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת וטבחה בשבת חייב אף בתשלומין ארבעה
וחמשה שהרי נתחייב בקרן קודם שיצא לידי איסור סקילה ואף על גב דקנסא לא אחי עליה עד שעת לא פטרינא ליה מקנסא משום
חיוב מיתה דלמיה באלו נערוהו (כמכות דף לז): קנס חידוש הוא שחידשה תורה הלכך אע"ג דמקטיל משלם: היספ פרה שאולה לו וטבחה
בשבת פטור. מן הכל דלא אחרין משעת שאלה מחייב ליה אקרנא וקמה דרשומיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא
דגזילה ואיסור שבת וגניבה באין כאחד ונפטור מן הקרן משום דקס ליה דכרעה מיינה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה
וחמשה אלא בגנב עצמו שגנב מציב בעלים או בשומר חס הכא לפטור עצמו בטענת גניבה א"ל אצל שואל ונושא שכן ושוכר שאין
יכולין להפטר בטענת גנב אין בהן כפל דלמיה צמקוס דוכתי לא אם אמרת בשומר חס שכן משלם תשלומי כפל תאמר בש"ס כו':
שאם אין גניבה אין טביחה ואין מיתה לא גרס ליה. אלא שמעין כחן וצמכות (לז): וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר פטור
מן הקרן משום דקס ליה דכרעה מיינה אין טביחה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פטורוהו הכא דליכא קרן
פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוה להו ג' ללא וד' לבקר. ולא היה לי לב להביא
את מושל שטעם זה אין צריך לכאן שהרי אין קנס בשואל הטובה ואפילו אחרין כרז פפא דעד השתא קס דרשומיה דמיה אפילו
הכי גזל נעשה עליה ולא גנב שאין דין גנב אלא בטוען טענה גנב והוה שומר חס. וכי גרס ליה כמכות [שס] גרסין ליה ובמלתא
י' דרבא דלמיה התם גנב וטבחה בשבת פטור שאם אין גניבה כו' דהתם בגנב עצמו קאי וליכא למיפטריה מקנסא אלא משום
האי טעמא אצל דכרז פפא ליכא למגרסא לא התם ולא הכא ואידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גבי מלתא דרבא
אגראסא נמי אגב שטפא דכרז פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: עשין שגול כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אצל אין
גזילה קיימת פטור ובדידיה ליכא לאוקמה אלא צמיו: בר חמא דרבי ירמיה. קטן הוא: טרק גלי. דלת פתוחה צבית אביו
סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רואה רבי ירמיה להחזיק צה: דאחזקי צה צהי דאביו. והיה טוען שאביו מכרה לו או נתנה לו:
אל

(א) צ"מ סב. לעיל לז:
[מוספתא דר"מ פס"ה].
(ב) כמכות לז: (א) לעיל ב.
צ"מ מז: כ"ב קמו:
(ד) כמכות לז: (ס) לעיל
ס. ושי"ן, (ו) כס"א טס"ף:
ונמלא שואל עצמו גנבה
(ז) שמות כז, (ח) ז"ל
דכנה וכן כמקור.

תורה אור השלם

1. אל תקח מאתו נשך
והרבית ויראת מאלהיך
והי אחיך עמך.
ויקרא כה לו
2. והיה כי תחטא ואשם
והשיב את הגזילה אשר
גזל או את העשק אשר
עשק או את הפקדון
אשר הפקד אתו או את
האבדה אשר מקצא:
ויקרא כה כב

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא מוהר ליה
רחמנא (מאן דמתני וכו'
מתני לה) ח"מ וצ"ב פ"א
מאן דמתני אמתניתין
כ"ש אברייא ומאן
דמתני לה אברייא
אבל אמתניתין רמי בר
חמא כרזא מתני לה:
(ב) שם ומלכא את בני:
(ג) ורש"י ד"ה מאן דמתני
וכי כרזא (ורשון שמענו
ועיקר) תא"ר וצ"ב טעמי
כיון דאכלום מאן כפי להו לשלומי:
הניח לפניהם. ועדיין לא אכלום
אפילו קטנים חייבים כיון דגזילה
קיימת דרשומיה דמיה הוא ורצנן הוא
דפליגי עליה דסומכוס ולא תקשי
אברייא דלעיל דלמיה גדולים חייבין
קטנים פטורים: אין חייבין באונסיה.
ללא קצילו עליהו נטירותא: בוול
כל זוזא שחזינא צבדכא דנקי וכן כל
היכא דמי צול בפרק מי שמת
(כ"ב דף קמו): והיינו שני שלשי דמים
וכולוה דמים לא נשלמו דלי הוו
ידעי דבעו שלומי לא הוו אכלי בשרא
והעור יחזירו כמות שואל: איכא
דמתני (ו) להא. הניח להן אביהן אחריות
נכסים חייבין: ארישא. דקאמר מתה
אין חייבין באונסיה ואם הניח להן
אביהן קרקעות חייבין לשלם
דאשטמיה נכסים מחייב דאביוהו
דקסדר רבא חיוב אונסין משעת
שאלה מוטל על השואל ופליגא דרב

גליון הש"ס

גמ' פרה שאולה
משתמשין בה כל ימי
שאלתה. עשין שטפא
מקובלת כד"מ דף קט ע"א
ד"ה ארי עד הארבעה בשם
הרשב"א והר"ן:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] תוס' ד"ה א"ש וכו'
ולכן אין חייבין להחזיר
דמלוה על פה. עשין שער
המקל פ"ח מהלכות מלוה
ולו הלכה ה' ד"ה
ואימתי: